

ชไมพร รักษาสุข 2553: แนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง บ้านคอนตาลโง๊ะ
จังหวัดสกลนคร โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ปรินญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
(อาชีวศึกษา) สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา:
รองศาสตราจารย์กุลชณิษฐ์ ราชนนุณวัฒน์, Ph.D. 172 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตปลาอย่างบ้านคอนตาลโง๊ะ จังหวัด
สกลนคร สังเคราะห์และทวนสอบแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีได้ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการ
ผลิตปลาอย่างบ้านคอนตาลโง๊ะ จังหวัดสกลนคร โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ผลิตปลา
อย่างและผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 2 สังเคราะห์แนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์
ปลาอย่าง ด้วยการศึกษาดูงาน การศึกษาดูงาน และการสังเกตในประเด็นการพัฒนาการผลิตปลาอย่างในฤดูฝน
เพื่อลดต้นทุน ระยะที่ 3 ดำเนินการตามแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง ด้วยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา
และมีผู้ผลิตปลาอย่างเป็นอาสาสมัครดำเนินการทดลอง 1 ครอบครั้ว และระยะที่ 4 ทวนสอบแนวทางสร้าง
มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง โดยดำเนินการตามแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่างโดยกระบวนการมี
ส่วนร่วมของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งดำเนินการโดยผู้ผลิตปลาอย่างในฤดูฝน 2 ครอบครั้ว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้
การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อมูล และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่าบ้านคอนตาลโง๊ะมีการผลิตปลาอย่างเป็นอาชีพเสริม ซึ่งพัฒนามาจากภูมิปัญญาดั้งเดิม
ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผู้ผลิตต้องการแก้ปัญหาการผลิตปลาอย่างในฤดูฝนให้มีการลดต้นทุนเพื่อรักษา
กำไรเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการสังเคราะห์แนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่างพบว่าประกอบด้วย
การกำหนดปัญหา (Problem - P) การวางแผน (Plan - P) การปฏิบัติ (Action - A) และการประเมินผล
(Evaluation - E) โดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน (Participation - P) หรือย่อว่า “P-P-A-E-P”

ด้วยมติจากการประชุมกลุ่มสนทนาให้มีการทดลองใช้ที่ตากปลา 3 ประเภท หนึ่งครอบครั้วได้อาสา
ดำเนินการทดลองใช้ที่ตากปลา 3 ประเภท เพื่อคัดเลือกที่ตากปลาประเภทที่เหมาะสมกับการผลิตในฤดูฝน
พบว่า ที่ตากปลาทำด้วยตะแกรงเหล็กมีความเหมาะสมที่สุด และผู้ผลิตได้ระบุปัญหาการขนย้ายที่ตากปลาใน
ขณะที่ฝนตก ซึ่งเสนอแนะว่าควรมีพลาสติกคลุมที่ตากปลา และลื้อเงินขนย้ายที่ตากปลาเป็นอุปกรณ์ช่วยงาน
โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ผลิตปลาอย่างในฤดูฝนได้ทดลองใช้อุปกรณ์ 3 ชนิด ได้แก่
ที่ตากปลาทำด้วยตะแกรงเหล็ก พลาสติกคลุมที่ตากปลา และลื้อเงินขนย้ายที่ตากปลา พบว่าอุปกรณ์ทั้ง 3 ประเภท
สามารถปรับใช้ร่วมกันตามสถานการณ์ที่พบในขณะตากปลา สามารถช่วยลดเวลา แรงงาน และเงิน เป็นการ
เพิ่มมูลค่าให้แก่ปลาอย่าง ผลการทวนสอบแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่ม พบว่า ผู้ผลิตมีความพึงพอใจยอมรับแนวทาง
สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง บ้านคอนตาลโง๊ะ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่าเป็นแนวทางที่
เหมาะสม เพราะการพัฒนา มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป อุปกรณ์ที่นำมาใช้มีราคาเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง
และชุมชนสามารถปฏิบัติได้

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ